

ΤΑ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΑ

ΠΟ παντὸς πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι δὲν πρόκει-
ται ποσῶς περὶ Γραμματικῆς· πρόκειται περὶ ἰδι-
αιτέρας τινὸς ἐπιδημίας, ἥτις ἐπ' ἐσχάτων ἐνέσκη-
ψεν ἐν τῷ τύπῳ, κωμικῶς μὲν ἄλλὰ καὶ ἱκανῶς
ἐπικινδύνου, διότι βαίνει δυστυχῶς αὐξάνουσα εἰς βαθμὸν ἐπί-
φοβον διὰ τὴν γλῶσσαν καὶ διὰ τὰς ἐννοίας τῶν λέξεων,
αἵτινες κινδυνεύουν νὰ χάσῃ τὴν σχετικὴν δύναμιν αὐτῶν
ἐκ τῆς ἀφθόγου χρήσεως ἐπιθέτων εἰς ὑπερθετικὸν βαθμὸν.

Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἱκανῶς περίεργον καὶ ἔχει πολλὰς νοστι-
μωτάτας ἐπόψεις· τὸς χαρακτηρίζω δὲ ὑπερθετικῶς καὶ ἐγώ,
διότι τὸ ἀξίζουσιν τῶντι, ὡς θὰ ἴδῃτε.

Αἱ καθημεριναὶ ἐφημερίδες ἀποτελοῦσι σήμερον τὸ ἀπαραί-
τητον πνευματικὸν πρόγευμα ἢ δεῖπνον τοῦ κοινοῦ. Εἴτε γε-
γονότα εἴτε κρίσεις ἐπὶ γεγονότων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ἀναγ-
γέλλουσαι, ἀσχοῦσι πάντοτε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς κοινω-
νίας, διότι καὶ τὴν δημοσίαν γνώμην καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ
λαοῦ βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως μορφώνουσιν. Ἡ διὰ τῶν
ἐφημερίδων δημοσιογραφία εἶναι ἡ μυριόστομος καὶ μυριόπτε-
ρος τοῦ Βιργιλίου φῆμη, ἥτις ἀντὶ νὰ κάθηται σήμερον ὡς
ἄλλοτε ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ λαλῇ ἐκεῖθεν, δια-
τρέχει τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, εἰσέρχεται εἰς πάντα τὰ
διαμερίσματα τῶν οἰκιῶν, τῶν δημοσίων ἐνδιαιτημάτων, συλ-
λόγων, ἐμπορικῶν καταστημάτων, πλοίων, σιδηροδρόμων καὶ
αὐτῶν τῶν φυλακῶν καὶ δὲν λαλεῖ μόνον ἔπεια πτερόεντα,
ἀλλὰ καὶ γράφει καὶ ἀποτυποῖ εἰς τρόπον ὥστε τὰ λαλού-
μενα νὰ μένωσιν ἐφ' ὅσον διατηρεῖται ὁ χάρτης, ἐφ' οὗ ἐτυ-
πώθησαν.

Ποῶν ἄλλο πολυφθογγότερον στόμα ἡδύνατο νὰ εὕρῃ ἢ

φιλοδοξία, σοβαρά ἢ γελοία, ὅπως ἱκανοποιήσῃ τὸν ἄσβεστον πόθον τῆς πρὸς διαφήμειν, πρὸς προσέλκυσιν τῆς προσοχῆς περὶ τὰ παντὸς μεγέθους ἐγώ, τὰ προσπαθοῦντα νὰ ὑψωθῶσιν ὑπεράνω τοῦ ἀναστήματος τῶν ἄλλων;

Ἀπὸ τοῦ δεκαπενταετοῦς συμπαθεστάτου μαιρακίου Φ., ὁ περ ὑπέστη τὰς «λαμπράς ἐξετάσεις του» εἰς τὸ γυμνάσιον, μέχρι τοῦ γηραιοῦ στρατηγοῦ τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας Α., εἰς δὲν ἀπενεμήθη ἐν παράσημον· ἀπὸ τῆς κοινοτέρας εὐ. ἡ γ. μ. ε. ν. η. ς. καὶ ἐπεράστου κορασίδος, ἥτις ἐτέλεσε τοὺς ἀρραδωνάς τῆς μετὰ τοῦ ἐξαιρέτου δημοδιδασκάλου Β. μέχρι τῆς εὐγενεστάτης κυρίας δεῖνος, ἥτις ἀφίκετο ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς· ἀπὸ τοῦ συμπαθεστάτου καὶ προσφιλεστάτου ἐφημεριδοπώλου Ν., ὅστις ἐνυμφεύθη τὴν «περικαλλεστάτην» δεσποινίδα Ψ., παρανύμφου γενομένου τοῦ δημοφιλεστάτου καὶ ρέκτου βουλευτοῦ Ω. μέχρι τοῦ διαπρεποῦς καὶ διακεκριμένου καὶ ἐγκρίτου καὶ ἐξόχου ἱατροῦ ἢ δικηγόρου ἢ ὑφηγητοῦ, ὅστις ἀπήγγειλε «θαυμάσιον ἐναρκτήριον» τῶν παραδόσεών του λόγον ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ κλπ., ἐν μέσῳ ἐκλεκτοῦ πλήθους κλπ., ἀπὸ τοῦ προσφιλοῦς καὶ μεγάλου μέλλοντος ἐλπίδας παρέχοντος νεαροῦ ποιητοῦ Ο. ὅστις ἐδημοσίευσεν τοὺς πρώτους λαξυτοὺς στίχους του εἰς «κομφότατον ἰτομίδιον ἐξ ἐκλεκτοῦ χάρτου καὶ ἀρίστης τυπογραφικῆς τέχνης,» τὸ ὅποσον δὲν θὰ μείνῃ, δὲν πρέπει νὰ μείνῃ κἀνεῖς ὅστις νὰ μὴ τὸ ἀναγνώσῃ ἀπλήστως, μέχρι τοῦ ἀρίστου καλλιτέχνου καὶ δραματικοῦ ὑποκριτοῦ Λ., ὅστις ὑπεκρίθη θαυμασίως καὶ μετ' ἀπαραμύλλου καὶ ἀνεφίκτου ἐπιτυχίας τὸ δυσκολώτατον πρόσωπον (ἢ ρόλον κατὰ τὴν κοσμοπολίτιδα τάσιν τῆς γλώσσης τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἐνδόξου ἐθνικῆς ἐποχῆς) τοῦ Π. ἐν τῷ δράματι Ξ., ἀπὸ τρισμυρίων ἀπὸ μέχρι τρισμυρίων μέχρι· ἰσάριθμα λελιπούτεια ἐγώ, ποικίλλοντα μετὰ τοῦ ἐλαχίστου καὶ τοῦ μετρίου, βλέπουσιν ἐν συγκινήσει βαθεῖα παραδιδόμενον τὸ ὄνομά των εἰς τὴν ἐφήμερον ἀθανασίαν τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων καθεκάστην πρωίαν ἢ ἐσπέραν.

Ἐὰν ἀπλοϊκός τις καὶ ἄδολος ἄνθρωπος, πίπτων εἰς τὴν γῆν ἐκ τινος ἄλλου πλανήτου, ἐνθα τυχὸν τὰ πράγματα δὲν εἶναι πολὺ διάφορα πρὸς τοὺς λόγους, ἀνεγίνωσκε τὰ ἐπιούσια ταῦτα ἐγκώμια τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων, θὰ ἔμνευε κα-

τάπληκτος πρὸ τῆς ἀπαραμίλλου τελειότητος τῶν μορφῶν, τῶν χαρμητέρων, τοῦ πνεύματος, τῶν γνώσεων καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ιδιοφυείας τῶν νεωτέρων ἐλλήνων, οἵτινες, οὕτως εἰκονιζόμενοι κατ' ἄτομα, παρίστανται ὑπερβάντες κατὰ πολὺ καὶ αὐτοὺς τοὺς εὐκλεσεστέρους προγόνους των.

Εἰς ἐν τῶν μυθιστορημάτων του ὁ Ἀλέξ. Δουμάς πατήρ παριστᾷ τεσσαρακοντούτη τινὰ γερμανὸν φοιτητὴν, ὀνομαζόμενον Τρίχτερ, εἰκοσαστίαν ὄλην διανύσαντα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Αἰδελβέργης, χωρὶς νὰ παύσῃ τοῦ νὰ ἦναι φοιτητῆς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ παύσῃ τοῦ νὰ πίνῃ οἶνονπνευματώδη ποτά. Τόσον δὲ εἶχεν ἐξοικειωθῇ πρὸς τὸ οἶνόπνευμα, ὥστε καὶ τὰ ἰσχυρότατα ἀλκοολικὰ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ τοῦ ἐρεθίσωσι τὸν λάρυγγα, ἀλλὰ διήρχοντο δι' αὐτοῦ ὡς ἀγνότατον ἀτεσταγμένον ὕδωρ. Διετέλει δ' ἐνεκα τούτου ἐν ἀπογνώσει καὶ μελαγχολίᾳ ὁ ταλαίπωρος, ὅτε ἡμέραν τινὰ τέλος πάντων ὑπῆρξε κἄπως εὐτυχέστερος διότι ἐν τινὶ ἐξοχικῷ καπηλείῳ ἡσθάνθη ἐν τῷ λάρυγγι μικράν τινα καὶ ἀόριστον ἀπόλαυσιν. Ὁ κάπηλος εἶχε κατὰ λάθος χύσει εἰς τὸ ποτήριον τοῦ αἰωνίου φοιτητοῦ, ἀντὶ ρουμίου, νιτρικὸν ὀξύ.

Ἀπαραλλάκτως καὶ ἡμεῖς συνεθεσάντες ἤδη εἰς τὰ ὑπερθετικά τῶν ἐφημερίδων, χάρις εἰς τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἑλλην ὑπάρχει πλέον ὅστις νὰ μὴ ἦναι διαπρεπέστατος, ἐγκριτότατος, ἔξοχος, λαμπρὸς, ἀπαραμίλλος, δὲν αἰσθανόμεθα πλέον κάμμιαν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐγκωμίων τούτων, ἀλλὰ παρατρέχομεν αὐτὰ ὡς ἂν εἰ μὴ ὑπῆρχον γεγραμμένα, ὡς τὰ μηδενικά τὰ ὁποῖα ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα προτάσσει τῶν μικρῶν ἀριθμῶν τῶν λαχαιοφόρων αὐτῆς ὁμολογιῶν ἢ τῶν τραπεζικῶν τῆς γραμματίων, ἵνα δι' αὐτῶν παραστήσῃ ἑλλειψιν ἀριθμῶν. Καὶ τῶνόντι, τί τὸ ὄφελος νὰ προτάσσωνται τὰ ἐπίθετα ταῦτα, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν καὶ εἰς τόπον ἔνθα οὐδεὶς ὑπάρχει μὴ διαπρεπέστατος, μὴ ἔξοχος, μὴ ἀπαραμίλλος; Τὰ νοούμενα πρέπει νὰ παραλείπωνται, λέγει τὸ συντακτικόν.

* *

Ἡ δὲ τοιαύτη ἀκολασία ἐν τῇ χρήσει τῶν ἄκρων ἐγκωμιαστικῶν ἐπιθέτων δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰ πρόσωπα ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ πράγματα, διότι καθ' ἑκάστην σχεδὸν

ἀναγινώσκω ὅτι «ἡ ἔκδοσις τοῦ δεῖνους μυθιστορήματος θὰ χαλάσῃ κόσμον κυριολεκτικῶς,» ὅτι «ἡ παράστασις τοῦ δεῖνους δράματος θὰ τρελάνῃ τοὺς θεατὰς ἐκ θαυμασμοῦ, κλπ.» Ἐὰν δὲ καὶ κατ' ἐλάχιστον μῦθον ἦσαν ταῦτα ἀληθῆ, πρὸ πολλοῦ ἢ Ἑλλὰς ἤθελε μεταβληθῇ ὁλόκληρος εἰς φρενοκομεῖον, αἱ δὲ πόλεις αὐτῆς καὶ τὰ χωρία θὰ εἶχον ἐκλείψει ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἢ τοῦλάχιστον θὰ ἦσαν σωρὸς ἐρειπίων. Ἀλλὰ, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, τοιοῦτο ἀποτελεσμα δόξα τῷ Θεῷ δὲν ἐπῆλθεν ἀκόμη.

Τὸ περίεργον δὲ εἶναι ὅτι, ἐνῶ ὁ ἐλληνικὸς λαὸς σύγκειται ἐξ ἀνθρώπων, ὧν ἕκαστος εἶναι διαπρεπῆς καὶ ἀπαράμιλλος καὶ ἑξοχος, ὅλοι οὗτοι ὁμοῦ λαμβανόμενοι ἀποτελοῦσι, κατ' αὐτὸς τὰς ἰδίας ἐφημερίδας, ἐν σύνολον «ἀπολίτιστον, ἄξιον, κοῦφον, ἀνίκανον, ἀδθηριτικόν, ἄξιον τῆς τύχης του,» καλούμενον περιφρονητικῶς ῥωμαίϊκον. Ἐκαστον ἀφηρημένον μέλος τοῦ συνόλου τούτου ἔχει ὅλας αὐτοῦ τὰς περιφρονητικὰς ιδιότητας καὶ καλεῖται ῥωμαῖος, ἐνῶ ἕκαστον συγκεκριμένον αὐτοῦ μέλος «εἶναι διαπρεπῆς καὶ ἐξαίρετος πολίτης!»

Ἐν τούτοις πρέπει νὰ εἰπώμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δὲν πταίει τόσο ἀμέσως ὁ τύπος εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν τοιούτων ὑπερθετικῶν, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι, κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα συντάκται τῶν τοιούτων ἐγκωμίων εἶναι αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἐγκωμιζόμενοι καὶ αὐτοβιογραφούμενοι ἢ, τὸ πολὺ, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι των καὶ οἱ ἐν ἀμοιβαίῳ θαυμασμῷ συνάδελφοί των, φιλοδωροῦντες εἰς αὐτοὺς ἐγκωμιαστικὸν ἀρθρίδιον λόγῳ φιλοφρονήσεως, ὡς προσφέρει τις γειῦμα πρὸς φίλον του ἐν ἐστιατορίῳ.

— Τόσον ἔχει ὁ στίχος, κύριε, εἰς τὴν πρώτην σελίδα, τόσον εἰς τὴν δευτέραν καὶ καθ' ἑξῆς. Γράψετε ὅ,τι θέλετε καὶ στείλατέ το προκαταβάλλοντες καὶ τὴν τιμὴν τῆς καταχωρίσεως, ἐπὶ ἀποδείξει.

Καὶ ἔχει πλέον ἢ φαντασία ἐλευθερον τὸ στάδιον τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐγκωμίων, πολλάκις δὲ καὶ τῶν ὕβρεων, πάντοτε ἐν ὑπερθετικῶς, ἐννοεῖται. Διότι σημειώσατε καλῶς ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ παριστᾷ τις ἑαυτὸν διαπρεπῆ καὶ ἑξοχον· πρέπει νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ χαμηλόνη καὶ τοὺς πέριξ ἱσταμένους διὰ νὰ ἐξέχη αὐτός. Πάντοτε δὲ πρὸς τόσον τὸν στίχον.

Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα ὅτι ἤκουσά ποτέ τινος διηγουμένου νόστιμον γέγονός ἀποδεικνύον τὴν ἀθωότητα τῶν διευθυντῶν τῶν ἐφημερίδων εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγκωμιαστικά ἢ ἐξυβριστικά ἄρθρα, τὰ ὅποια πλειστάκις καταχωρίζονται ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ των.

Εἰς τῶν τυπογράφων μιᾶς πολυασχόλου ἐφημερίδος συνεννοηθεῖς μετὰ τοῦ διορθωτοῦ τῶν δοκιμίων αὐτῆς, ἀμφοτέρων δυσηρεστημένων κατὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ φύλλου, συνέταξαν, ἐστοιχειοθέτησαν καὶ κατεχώρισαν ἐν αὐτῇ ἄρθρον ἀνυπόγραφον, ἐμπλεῶν ὕβρεων καὶ πάσης ἀκαθαρσίας κατὰ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῆς ἐφημερίδος του, πληρώσαντες ὁμῶς, ἐννοεῖται, ἀκριβέστατα τὴν κεκαλονισμένην τιμὴν πρὸς τόσον τὸν στίχον. Ἐκίνησε δὲ τὴν ἐπιούσαν τὴν γενικὴν κατάπληξιν καὶ τὸν ἄπλετον γέλωτα ἡ αὐτοῦ ἐριζομένη ἐφημερίς τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἐν τῇ στήλῃ τῶν Διαφόρων αὐτῆς, ἅτινα συνήθως προέρχονται ἐξ αὐτῆς τῆς συντάξεως, ὑπῆρχε καὶ ἰδίᾳ σύστασις, δι' ἧς ἐφιστάτο ἡ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ ἐπὶ τοῦ ἐν ἄλλῃ στήλῃ ἐξυβριστικοῦ ἐκείνου λιθέλλου ὡς ἔργου διακαίᾳς ἀγανακτήσεως!

* *

Δυστυχῶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸ ἀγαθὸν συνάπτεται πάντοτε μετὰ τοῦ κακοῦ, ὡς τὸ ἡδὺ κατὰ τὸν Σωκράτη πρὸς τὸ ἀλγεινόν, διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λαβῆς. Ἐνεκα τούτου ἐπῆλθε καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι ἡ ἀφειδῆς χρῆσις τῶν ὑπερθετικῶν ἐγκωμίων εἰς τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων ἐξηυτέλισε τὰ κοσμήματα ταῦτα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε κατέστησαν εὐθηνότατα καὶ ἀπώλεσαν τὴν δύναμίν των. Πῶς θὰ καταδεχθῇ πλέον ὁ ἐπιδιώκων π. χ. καθηγετικήν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἔδραν κ. Ω. νὰ ὀνομασθῇ ἀπλῶς διαπρεπέστατος καὶ ἐξοχος ἐπιστήμων, ἀφοῦ πάντες εἶναι τοιοῦτον ἐν Ἑλλάδι; Ποίαν πλέον ἱκανοποίησιν θὰ εὕρῃ εἰς τὰ ἐπίθετα ταῦτα ἡ φιλοδοξία τοῦ μειρακίου, ὅπερ ἐξέδωκε τοὺς πρῶτους στίχους του, ἢ τοῦ φοιτητοῦ, ὅστις ὑπέστη τὰς ἐξετάσεις του, ἢ τοῦ ὑποψηφίου βουλευτοῦ ἢ τῆς μνηστευθείσης δεσποινίδος κλπ.; Τὰ ἐγκώμια ταῦτα ἤδη πλέον ἐξελαϊκέυθησαν, ἐτρίβησαν, ἰσοπεδώθησαν, ἐξηυτέλισθησαν. Ἐπινοήθη μὲν πρό τινος καὶ ἄλλο ἐντονώτερον τῆς φιλοδόξου ταύτης

δίψης κατευναστικόν, ἡ δημοσίευσίς τῶν εἰκόνων τῶν τοιούτων ἐξόχων προσώπων· ἀλλὰ τόση ἐγένετο καὶ τούτων χρήσις ἐν τῷ τύπῳ, ὥστε καὶ αὐτὸ ἐξηυτελίσθη πλέον.

Καὶ ἤδη εὐρισκόμεθα εἰς ἀναζήτησιν δραστηκωτέρων ἐρεθιστικῶν.

Ὁ Τρίχτερ θέλει τώρα νιτρικὸν ὀξύ.

ΙΩ. Γ. ΦΡΑΓΓΙΑΣ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΒΙΚΤΟΡΙΑΣ

— Ἀπέθανεν ἡ πλιὸ τρανὴ βασίλισσα τοῦ κόσμου !
Τὸ θλιβερὸ τὸ μήνυμα, σ' αὐτὸ ἀστροπελέκι,
Ἔσχισε θάλασσες μακρεῖες, κάμπους, βουνὰ καὶ λόγγους,
Κι' ἀπλώθηκε σὲ μιά στιγμή στὴν Οἰκουμένη ὅλη,
Σ' αὐτὴν εἴταν σύννεφο γοργό, σ' αὐτὴν εἴταν καταιγίδα.
Ἀνανταριάζονται οἱ Στεριές, οἱ θάλασσες βογγᾶνε,
Καὶ κλαῖν γιὰ τὴν Ἀφέντρα τους καὶ κλαῖν γιὰ τὴν Κυρά τους,
Ὅπου τοὺς εἶχε δυὸ γενιές τοῦ θρόνου Της δουλεῦτρες.
Ἀκέρια ἡ Γῆ μὲ σεβασμὸ τὸ μέτωπό της κλίνει
Καὶ γέρνουνε καὶ προσκυνοῦν τοῦ κόσμου οἱ σημαῖες,
Στὸ μαῦρο τὸν ἀντίλαλο, ποῦ λέει καὶ ξαναλέει
Τὸ θλιβερὸ τὸ μήνυμα, τὸ ἄγγελμα τὸ μαῦρο:
— Ἀπέθανεν ἡ πλιὸ τρανὴ βασίλισσα τοῦ Κόσμου !

Ἀπέθανεν ἡ πλιὸ τρανὴ βασίλισσα τοῦ Κόσμου!
Κι' ἄφησε τὰ βασιλῆα Της κληρονομία στὸ Γυιό Της,
Κι' ἔγεινε ὁ Γυιός Της βασιληᾶς, ὁ πλιὸ τρανὸς τοῦ Κόσμου,
Κι' ἐνῶ λαοὶ ἀμέτρητοι καὶ βασιλιᾶδες τόσοι
Μὲ θλίψη τὴ συμπροδοῦν στὸν ὕστερό Της δρόμο,
Πανένδοξη, τριεβάστη καὶ μυριοτιμημένη,
Οἱ πέντε Ἡπειροὶ γλυκὰ τὸ Γυιό Της χαιρετοῦνε,
Κι' ἀναφωνοῦν μ' ἀλλαλαγμὸ καὶ μὲ περίσσια ἀγάπη: